Bijeenkomst in het kader van de

Internationale Dag ter Bestrijding van Islamofobie

Het Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie

Eerste Weteringplantsoen 2c, 1017 SJ Amsterdam
0800-5035 of 020 428 882 5
islamofobie@gmail.com
www.collectieftegenislamofobie.nl

COLLECTIEF TEGEN ISLAMOFOBIE & DISCRIMINATIE

UITNODIGING

15 maart 2023 15:00 – 18:00 uur
Emcemo 1e Weteringplantsoen 2c, Amsterdam

Bijeenkomst in het kader van de Internationale Dag ter Bestrijding van Islamofobie

Programma

	Inloop
15.00 uur	Welkomstwoord door **Abdou Menebhi**, voorzitter van het Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie (CTID)
15.10 uur	Opening en toelichting door dagvoorzitter **Roemer van Oordt** (onderzoeker, trainer en adviseur projectbureau Zasja)
15.20 uur	Aftrap door **Rabin Baldewsingh** (Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme)
15.30 uur	**Richard McNeil-Willson** over islamofobie in Europa (in het Engels)
15.55 uur	**Ewoud Butter** over recent onderzoek naar moslimdiscriminatie in Nederland
16.20 uur	Pauze
16.35 uur	**Martijn de Koning** over beleid en islamofobie in Nederland
16.55 uur	**Achraf el Johari** over het mogelijk maken van de toetsing van de grondwet
17.15 uur	Column van **Oumaima Al Abdellaoui** (schrijfster, public speaker, oprichtster UniYoung)
17.25 uur	Discussie en vaststellen prioriteiten voor het komende jaar
18.00 uur	Afsluiting met iets te eten en te drinken

U kunt zich voor deze bijeenkomst aanmelden via: emcemo1@gmail.com

EMCEMO

Inleiding

Vorig jaar besloot de Verenigde Naties (VN) om15 maart tot deInternationale dag ter bestrijding van islamofobie uit te roepen. Aanleiding voor deze keuze is dat op 15 maart 2018 de extreemrechtse terrorist Brenton Tarrant 51 moslims in Christchurch, Nieuw-Zeeland vermoordde.
Dit jaar valt deInternationaledag ter bestrijding van islamofobie op dezelfde dag als de verkiezingen van deProvinciale Staten. De leden van de nieuwe Provinciale Staten kiezen vervolgens op 30 mei de nieuwe Eerste Kamer.

Informatie- en discussiebijeenkomst

Het is een goede gelegenheid aandacht van publiek en politiek tevragen voor het tegengaan van discriminatie vanmoslims en islamofobie.
Het Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie (CTID) organiseert daarom met partners uit het veld op 15 maart 2023 een informatie- en discussiebijeenkomst. Hierbij zal aandacht worden besteed aan devolgende vier thema's:

1. Islamofobie in Europa

In Europa wonen ongeveer 20miljoen moslims. De laatste decennia, zeker sinds 11 september 2011, worden zevaker bestempeld als 'de gevaarlijke ander'. In verschillende Europese landen zijn er partijen opgekomen diezich expliciet tegen de aanwezigheid van moslims keren en in een aantal landen heeft dit geleid tot beleid of maatregelen die als 'islamofoob' gekwalificeerdkunnen worden. Wat is de stand van zaken in een aantal Europese landen? (Bijvoorbeeld in Frankrijk, Groot-Brittannië,Denemarken, Zwitserland, België en Oost-Europa). Aan Dr. Richard McNeil-Willson,verbonden aan Institute of Security and Global Affairs van deUniversiteit Leiden,is gevraagd hierop in een korte presentatie van 15-20 minuten,in te gaan. Voertaal van dit onderdeel isEngels.

2. Recent onderzoek naar moslim-discriminatie en islamofobie inNederland

In een kortepresentatie zalzelfstandig onderzoeker Ewoud Butter stilstaan bij enkele resultaten van recent Nederlands onderzoek enleemtes benoemen in het onderzoek naar moslimdiscriminatieen islamofobie.

3. Zijn de overheidsplannen voor Koran-onderwijs islamofoobie?

Martijn de Koning (Radboud Universiteit Nijmegen) gaat in op de vraag op welke manier jekunt beoordelen of beleid al dan niet islamofoob is.

4. Het mogelijk maken van toetsing aan de grondwet in strijd tegen islamofobie

Nederland is het enige land in Europa waar de rechter, volgens artikel 120 van de grondwet, een wet niet mag toetsen aan de grondwet. Nederland kent ook geen Constitutioneel Hof. De afgelopen decennia is er dankzij de inzet van NGO's, Rechtspraak en politieke partijen steeds meer steun gekomen voor het afschaffen van artikel 120. Ook het kabinet spreekt zich nu uit voor de mogelijkheid van toetsing aan de wet. Het woord is nu aan de Tweede en Eerste Kamer.
Wat zou de mogelijkheid van toetsing betekenen voor Nederlandse wetten/ wetsvoorstellen die gericht zijn op (onder andere) moslims? Achraf el Johari, docent privaat- en publiekrecht aan de Hogeschool van Amsterdam is gevraagd hierop te reflecteren.

Korte impressie van de dag

Ongeveer 50 mensen nemen op 15 maart 2023 deel aan het islamofobie symposium ter gelegenheid van de Internationale Dag ter Bestrijding van Islamofobie. De middag staat onder leiding van **Roemer van Oordt** (onderzoeker, publicist, adviseur en trainer bij projectbureau Zasja). De bijeenkomst wordt geopend door **Abdou Menehbi** van EMCEMCO /Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie (CTID). In zijn inleiding bevestigt hij min of meer wat we de rest van de middag ook zullen zien: een verschuiving in het activistische en academische veld van vormen van islamofobie in het dagelijks verkeer tussen burgers naar vormen van islamofobie in en als gevolg van overheidsbeleid.

In zijn toespraak pleit **Rabin Baldewsingh**, de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme, voor een nationaal debat over de positie van moslims in Nederland. Onderzoek, zo stelt hij, bevestigt een bestaand beeld: hoge frequentie van discriminatie van moslims (cijfers van de politie, OM, Fundamental Rights Agency van de EU) die echter niet leidt tot urgentie en (daarmee) ook genormaliseerd lijkt te zijn. In zijn toespraak heeft hij het, mede op basis van de cijfers en de langdurige consistentie ervan, over “chronische discriminatie” en een probleem van “epidemische proporties” waarbij de overheid nadrukkelijk onderdeel is van het probleem door “stelselmatig stigmatiserende wetten” te maken zoals de wet beperking gezichtsbedekkende kleding, witwassen en voorkomen terrorisme, transparantie maatschappelijke organisaties; toezicht basis- voortgezet onderwijs, BIBOB wet. Deze weten discrimineren moslims direct of zijn disproportioneel gericht tegen moslims of hebben dat effect in de beleidspraktijk.

Richard McNeil-Wilson bespreekt in zijn bijdrage extremisme in de Europese context. McNeil-Wilson is postdoctoraal onderzoeker aan de Universiteit Leiden, Institute of Security and Global Affairs (ISGA), op het gebied van terrorisme en politiek geweld. Hij kijkt in het bijzonder naar de interactie tussen groepen die gelabeld worden als extremistisch en anti-extremisme wetgeving en naar de impact van antiterrorisme op democratie en mensenrechten. In zijn verhaal gaat hij specifiek in op de relatie tussen islamofobie, terrorismebestrijding en de gevolgen voor de grondrechten van mensen. In het Britse Prevent programma vindt hij een relatie tussen ideeën over onbeheersbaar geweld, de ‘fanatieke’ moslim en de Midden-Oosterse / Noord-Afrikaanse moslimwereld. De term extremisme is daarmee een retorische en beleidsmatige techniek in debatten en beleid. Extremisme wordt daarbij gezet tegenover het op juiste wijze laten zien van Britse waarden. Daarbij worden migranten, moslims, minderheden gezien als afwijkend of niet gelijkend genoeg. Dit geeft op zijn beurt weer voeding aan rechtsextremistische propaganda en de legitimering en normalisering ervan. Ze gebruiken het om zich op te

stellen als de verdedigers van de natie, de samenleving en de staat.

Ewoud Butter, onderzoeker en - met Roemer van Oordt en Ineke van der Valk - auteur van de vierde monitor Moslimdiscriminatie behandelt in zijn bijdrage de meldingen van moslimdiscriminatie en agressie tegen moskeeën. Hij geeft aan dat er nog maar relatief kort onderzoek wordt gedaan naar moslimdiscriminatie en dat moslimdiscriminatie ook nog maar maa kort (en ten dele) apart wodt geregistreerd. De gegevens die we hebben zijn vooral afkomstig van meldpunten en verkennende onderzoeken. Butter laat zien dat ervaren discriminatie relatief hoog is (vooral onder Marokkaanse moslims en mensen die 'er uit zien als moslim', als vrouwen met hoofddoeken en mannen met baarden) en dat cijfers van meldpunten fluctueren.

Ewoud benadrukt dat het toeslagenschandaal, de Vierde Monitor Moslimdiscriminatie, het onderzoek naar racisme bij BZ, het triggerfactorenonderzoek van VJ en onderzoek naar beeldvorming moslima('s) in de media, het belang duidelijk maken van onderzoek naar ingesleten beeldvorming en institutionele vormen van uitsluiting van moslims (op de werkvloer en als 'klant') - in het bijzonder in een aantal sectoren. Het idee in beleid is vooral dat moslims weerbaar moeten worden tegen discriminatie.

Martijn de Koning, universitair hoofddocent bij de Radboud Universiteit, gaat in zijn verhaal in op de plannen van minister Wiersma voor Primair- en Voortgezet Onderwijs voor het monitoren van informeel onderwijs en legt deze plannen tegenover de islamofobie-matrix: een instrument in ontwikkeling om te bepalen hoe beleid zich verhoudt tot islamofobie als een vorm van racisme tegen moslims. Deze analyse spitst zich vooral toe op termen als 'salafistisch spectrum' en 'anti-integratief, antidemocratisch

en anti-rechtsstatelijk'; termen die typisch gebruikt worden om moslims te problematiseren.
Achraf el Johari gaat in op de mogelijkheden en beperkingen van het mogelijk maken van toetsing van wetten aan de Grondwet. In Nederland is het niet toegestaan om wetten aan de Grondwet te toetsen. Uiteindelijk kunnen wetten en regelgeving via het Europese Hof wel aan grondrechten getoetst worden, maar binnen kringen van islamofobie- bestrijders klinkt de stelling dat ook de Nederlandse rechter zou moeten kunnen toetsen. El Johari bespreekt daarbij de verschillende mogelijkheden die daarbij zouden open staan en de beperkingen ervan.

De middag wordt afgesloten door **Oumaima Al Abdellaoui** (schrijfster, public speaker, oprichtster UniYoung) die vooral specifieke termen uit de verschillende bijdragen over het voetlicht brengt. Ze sluit het symposium af met:

Vrijheid, maar ik wil jou wel extra goed in de gaten kunnen houden. Wellicht zet ik daarbij in op de mensen om je heen. Ik ga je overladen met bemoeienis, eindeloos papierwerk en laat je verdrinken in mijn vragen, net zolang, tot ik je pak, op hetgeen jouw mens maakt.
Fouten maken is menselijk maar jij mag dat niet, want zodra je je verspreekt snoer ik jou de mond. Nederland is het land van vrijheid, maar jij, jij mag je niet te vrij gaan voelen, straks denk je nog dat jij en ik hetzelfde zijn…

Aftrap Rabin Baldewsigh – Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme

- In Nederland is iedereen voor de wet gelijk. Maar eigenlijk is dat niet het geval. Niet iedereen heeft dezelfde kansen en meer dan 1 op 4 Nederlanders (27%) heeft discriminatie ervaren.
- Door een specifieke groep wordt chronische discriminatie ervaren. Dat is de term die het Nederlandse Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in een rapport uit 2020 gaf aan onder andere de discriminatie van moslims in Nederland.[1]
- Meer dan 55% van de moslims in dit land ervaart discriminatie. Als je de mensen meetelt die nog twijfelen of ze gediscrimineerd zijn op basis van hun islamitische geloof dan kom je op een percentage van 69%.
- Ook uit cijfers van ADV's blijkt dat het overgrote deel van mensen die melding maakt van discriminatie o.g.v. religie moslims zijn. In 2020 was dat bijna 80%. Bij de politie gaat het bij geregistreerde discriminatie o.g,v, religie bij 67% over discriminatie van moslims. [2] En bij het OM blijkt zelfs dat alle zaken over het jaar 2021 die gerelateerd zijn aan discriminatie o.g.v. religie moslimdiscriminatie (18 zaken) betreffen.[3] Ook internationale cijfers, zoals van het Europese Grondrechtenagentschap bevestigen dit beeld in Nederland.[4]
- Het gekke is dat niemand van deze cijfers in paniek raakt of moord en brand schreeuwt. Het lijkt wel de gewoonste zaak van de wereld, dat een groot gedeelte van bijna 1 miljoen Nederlandse burgers regelmatig wordt gediscrimineerd.
- Volgens de speciale rapporteur van de VN inzake vrijheid van godsdienst en levensovertuiging is er sinds 9/11 een 'institutionele achterdocht en angst voor moslims en dit is uitgegroeid tot epidemische proporties'.[5]
- Ik kan met de cijfers die ik net heb opgenoemd en het discours in NL sinds 11 september 2011 niets anders dan concluderen dat deze epidemie van islamofobie ook in NL rondwaart.
- Dit is een kille constatering. Hoe kan het dat de Nlse overheid haar burgers niet tegen deze discriminatie beschermt? Hoe kan het dat deze overheid er soms zelfs aan bijdraagt?
- Ja, hier aan bijdraagt. Ik heb daar voorbeelden van. Dat gebeurt via stigmatiserende wetten die totaal geen nut en noodzaak hebben, maar puur politieke symboliek zijn om een groep op zijn plek te zetten. Ik denk daarbij aan de Wet gelaatsbedekkende kleding en aan de gevolgen in de praktijk van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme die als het gaat om profilering disproportioneel negatief lijkt uit te pakken voor mensen en organisaties uit de islamitische gemeenschap.

[1] https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/ervaren-discriminatie-in-nederland-ii
[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/05/24/discriminatiecijfers-in-2021
[3] https://www.om.nl/documenten/publicaties/discriminatie/lecd/cijfers-in-beeld/2021-cijfers-in-beeld p.15/17
[4] https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-eu-minorities-survey-muslims-selected- findings_nl.pdf
[5] VN roept 15 maart uit tot Internationale Dag ter Bestrijding van Islamofobie (dekanttekening.nl)

- Ik denk aan het wetsvoorstel met de mooie neutrale naam Wet transparantie maatschappelijke organisaties. [6] Deze wet wil voorkomen dat ontvangen donaties bij maatschappelijke organisaties zorgen voor onwenselijke buitenlandse beïnvloeding. Prima denk je, maar deze wet komt voort uit de parlementaire enquête mbt buitenlandse financiering van moskeeën. Met deze wet waar veel adviesorganen zoals de Autoriteit Persoonsgegevens kritisch op zijn, wil de overheid een mug met een kanon neerschieten. Drie keer raden welke groep vooral getarget wordt via deze wet.
- Ik denk ook meer recent aan het voornemen van de minister van basis- en voortgezet onderwijs om inspectie toezicht te houden op informeel onderwijs en dan vooral islamitisch informeel onderwijs. Dit in weerwil van alle adviezen van zijn eigen ambtenaren, andere departementen en de landsadvocaat dat het in strijd is met grondrechten. [7]
- Ik ben ook klaar met het gegeven dat er bijna geen enkele moskee of islamitische school wordt opgericht zonder dat deze wordt onderwerpen aan de Wet bibob of een minutieuze inspectie.
- Beste mensen, het meten met twee maten moet stoppen. We hebben of een democratische rechtsstaat voor allen of we hebben geen democratische rechtsstaat. Een beetje democratische rechtsstaat bestaat niet. Het tweederangs behandelen van een deel van onze Nederlandse burgers moet stoppen. Om te komen tot verbinding in onze samenleving, om echt te komen tot een inclusief Nederland moeten we dit probleem frontaal bij de horens pakken.
- Ik heb behoefte om te komen tot een nationaal debat over de positie van moslims In Nederland. Ik heb behoefte om het gesprek aan te gaan hoe we ons tot elkaar verhouden. Dit probleem van moslimdiscriminatie is te lang genegeerd, te lang gebagatelliseerd, te lang weggewuifd met het argument dat mensen zich maar moeten 'invechten'.
- Ik ben blij dat het ministerie van SZW op mijn advies nu een breed nationaal onderzoek gaat uitvoeren naar moslimdiscriminatie. Het moet op de agenda.
- En we moeten blijven zoeken naar verbinding en dialoog. Blijven investeren in elkaar en het vertrouwen zien terug te krijgen. Daarvoor is in eerste plaats erkenning nodig van wat er misgaat. Ook institutioneel wantrouwen vanuit de overheid en een deel van Nederlandse burgers jegens moslims dient daarbij onder ogen te worden gezien.
- Het wantrouwen vanuit de moslimgemeenschap kan weggenomen worden op het moment dat mensen zich niet uitgesloten voelen. Mensen haken af als ze zich uitgesloten voelen en zich geen deel van de samenleving voelen. Hakan af als ze er niet bij mogen horen, als ze zichzelf niet mogen zijn.
- Ik geloof dat het tij nog te keren is. Dit vergt bewustwording, kennis, lef en kracht van alle partijen. Ik wil mijn rol hierin oppakken en proberen hierin een verbinding te maken. Ik roep alle partijen- waaronder rijksoverheid, gemeenten, adv's, media, maatschappelijke organisaties en burgers op om hierin te helpen. Dank u wel.

[6] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2020Z22508&dossier=35646
[7] https://www.vosabb.nl/toezicht-informeel-onderwijs-onhaalbaar/

Universiteit Leiden
The Netherlands

ISLAMOPHOBIA IN EUROPE MUSLIMS, COUNTER-EXTREMISM AND THE LONG WAR ON TERROR

Dr Richard McNeil Willson
Leiden University

THE START OF THE LONG WAR ON TERROR

- 2001 marking the start of new concerns over terrorism
- A 'new' enemy in the form of a new terrorism, 'particularly savage and relentless' in its aims.
- Political normative the state, democracy, society (etc.) as a victim
- 2001 2004 terrorism linked to 'Islamic world' beyond borders of 'the West'.
- 'the norms of prosecution and punishment no longer apply' (Blunkett, 2004)

- 2004/2005 The start of shift towards an 'internal' focus.
- 2005–2008: the development of 'radicalization' paradigm
- 2008 2011 the development of 'counter extremism' and P/CVE
- The 'true problem' is 'the rise of this theocratic, fascist ideology' of Islamism, which must be 'challenge[d], head on' to 'reassert, classical small 'l' liberal values in the face of this rising theocratic fascism'. 'the problem was not in necessarily the associations we made with people who were naturally inclined to violence, but the problem was in the very ideas themselves' (Nawaz 2015).

COUNTER-EXTREMISM: BRITAIN

The UK Government Prevent programme

Created in 2003, became public in 2006, one pillar of the CONTEST programme – Pursue, Protect, Prepare and Prevent. Prevent was the 'smaller brother' but now dwarfs other pillars.

Initially strongly focused on Muslims (Muslim Response Unit, funding based on Muslim and minority demographics, surveillance of Muslim communities).

Review in 2011 and shift from DCLG to Home Office, leading to counter extremism approach.

2015: Prevent Duty implemented legal obligations for all public workers (in schools, hospitals, mental health institutions, prisons) to report instances of 'extremism', and framed discussion around 'British vales'

On going battle within Prevent as to how to define and justify policies that are, ultimately, exclusionary in practice: Prevent Review has upended 'safeguarding' paradigm and removed attempts to deal with 'all extremisms equally'.

Between overt and covert targeting of Muslims/Islamophobia.

COUNTER-EXTREMISM: FRANCE

The Crime-Religion Nexus

French republicanism as narrowly conceived and linked to *laïcité*.

Focussed on the prison banlieu nexus (D'Amato 2019) – link in counter extremism between criminality, Salafist identity and 'extremism'.

2015-2018: three largescale deradicalisation programmes introduced targeting French prisons, including creation of 1,500 places in separate prison wings 'especially for radicalised inmates', which 'failed to deradicalise a single individual' (Tillion).

Problematisation of critical civil society space: 2021 'anti-separatism' law gave government more control to close charities, NGOs and mosques, framing minority activism as a threat (e.g. *Collectif contre l'islamophobie en France*) and prevents religious symbolism by members of Municipal Councils and employees of private companies performing a public service.

Resulting processes in which Muslims are massively over-represented in security language and P/CVE policy and practice.

Gendered: 'unveiling of women is playing a significant part in efforts to break down a culture deemed unassimilable' – Muslim woman as the 'Other French citizen' (Laroussi 2018)

COUNTER-EXTREMISM: NORDICS

Ghetto and Migrants

In Nordics, Islamophobia is strongly tied to discussions on immigration, and immigration has tended to not be linked across the Left-Right access.

Far-right attacks and mobilisations have specifically targeted Muslims.

Significant recent instances of Qu'ran burning, by Rasmus Paludan in Denmark and Sweden, and by *Stopp islamiseringen av Norge* (SIAN) in Norway.

Attack on 10th August 2019 at the Al-Noor Islamic Centre Mosque in the municipality of Bærum, 20 kilometres from Oslo, by Philip Manshaus, drew inspiration from international far-right formations and other White Supremacist attacks (2019 Christchurch, 2011 Oslo/Utøya) and creating insecurity for Muslim communities.

Laws combatting extremism focus on mosques, migration, religious symbols (veil) and minority communities (such as 'ghetto communities').

Islamophobic views recorded as having significant acceptability and mainstreaming, particularly the 'Eurabia' conspiracy.

EUROPE-WIDE IMPLICATIONS

1. **New Far Right**: New formations of the far right, which continue to frame Muslims as a threat to European security and
2. **Counter-extremism**: Push towards P/CVE approaches predicated on European/national values is creating false-positives in reporting and exacerbating the social exclusion of Muslim communities. Different conceptualisations of 'extremism' create different formations of Islamophobia.
3. **P/CVE and the Far-Right**: Counter-extremism increasingly interacting with far-right movements in a reciprocal manner. Counterterror expansion into P/CVE has increased concern about 'extremism', seen through racialized lens. Far-right parties mobilise using this same language, with research revealing far-right contention often legitimized by authorities.
4. **A Global Prevent**: EU and UN push to increase 'Prevent'-style P/CVE measures throughout Member States being used by countries to legitimise and institutionalise Islamophobia (Poland, Hungary in the EU; Russian and Chinese national and international repression).

Dr Richard McNeil-Willson
Research Fellow, University of Leiden

Onderzoek naar moslimdiscriminatie in Nederland

Ewoud Butter (zelfstandig onderzoeker)
15 maart 2023

Meldingen van moslimdiscriminatie en onderzoek naar moslimdiscriminatie

- 2001: Registratie van discriminatie van moslims op internet
- 2009/2010: Registratie incidenten moskeeën door blogs (Frontaalnaakt & Closer (2009), Republiek Allochtonië (vanaf 2010)
- 2012: eerste onderzoek door Ineke van der Valk
- 2014: registratie van moslimdiscriminatie door ADV's vanaf 2014 (politie 2014-2018)

Aandacht voor moslimdiscriminatie/ islamofobie in Nederland

- Cijfers van meldingen bij antidiscriminatievoorzieningen (ADV's), politie en meldingen internetdiscriminatie
- Specifiek onderzoek naar moslimdiscriminatie
- Waar liggen leemtes?
  (N.a.v. notitie die ik met Roemer van Oordt schreef)

Cijfers

Meldingen van moslimdiscriminatie bij ADV's, politie en MDI/MiND

Haatincidenten gericht tegen moskeeen

Wat weten we? Cijfers meldpunten

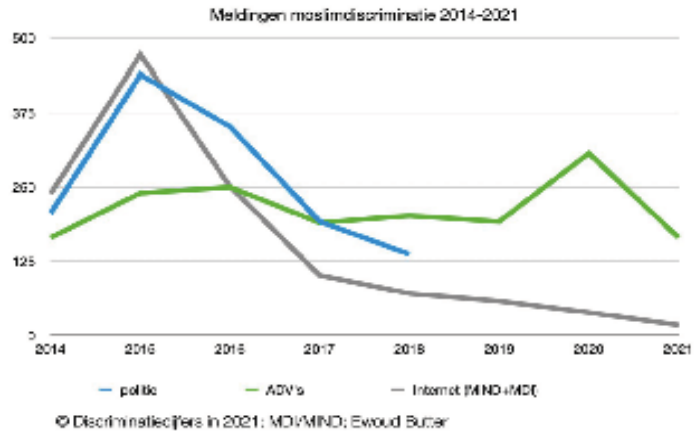

© Discriminatiecijfers in 2021: MDI/MiND; Ewoud Butter

Incidenten gericht tegen moskeeën

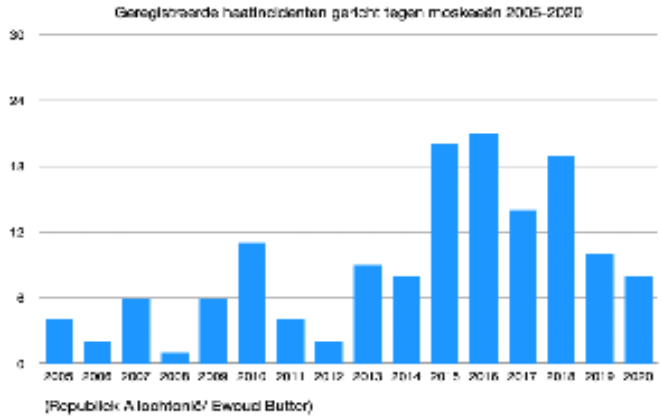

(Republiek Islamofobie/ Ewoud Butter)

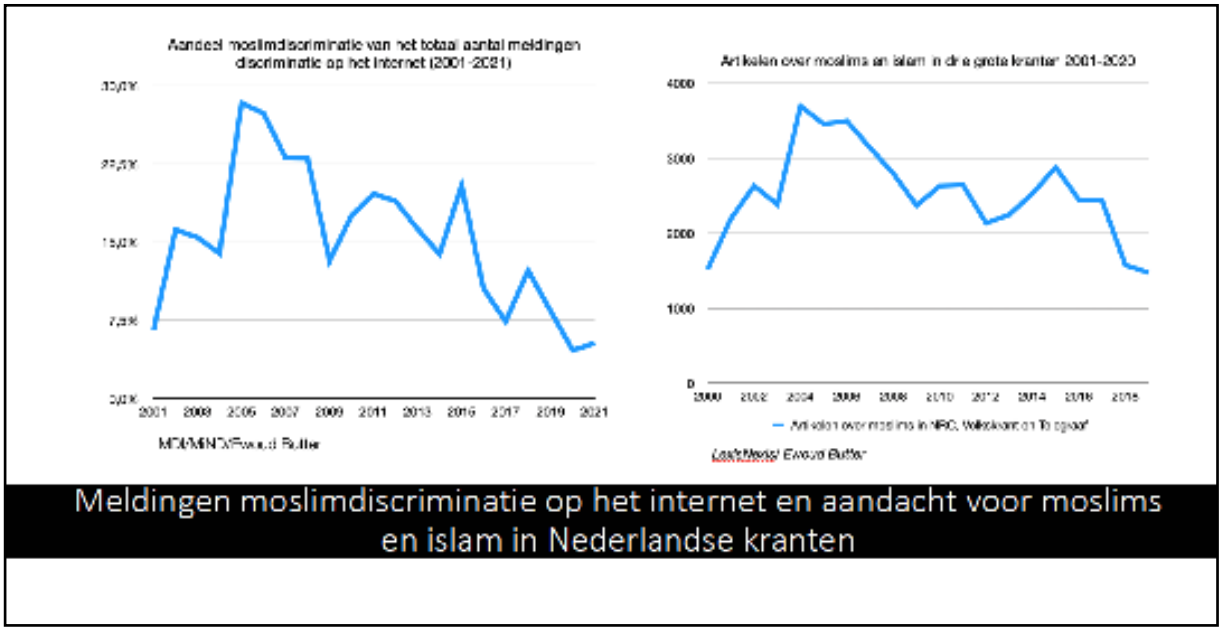

Meldingen moslimdiscriminatie op het internet en aandacht voor moslims en islam in Nederlandse kranten

Onderzoek:

- 'Ervaren discriminatie' (vooral enquêtes)
- Toegang tot enkele domeinen (praktijktesten)
- Onderliggende patronen als racisme, uitsluiting,triggerfactoren beeldvorming (vooral diepte-interviews)

Ervaren discriminatie

- SCP (2020): Van de Nederlandse moslims had 69% te maken met discriminatie. Van deze groep twijfelde 14% of het om discriminatie ging. Gemiddeld maakt 3% van de mensen de discriminatie ervaren hiervan melding
- Onderzoek Meld Islamofobie (2019): 91% respondenten had discriminatie ervaren (n=337)
- Onderzoek Utrecht (220): 72% had discriminatie ervaren (n=585)

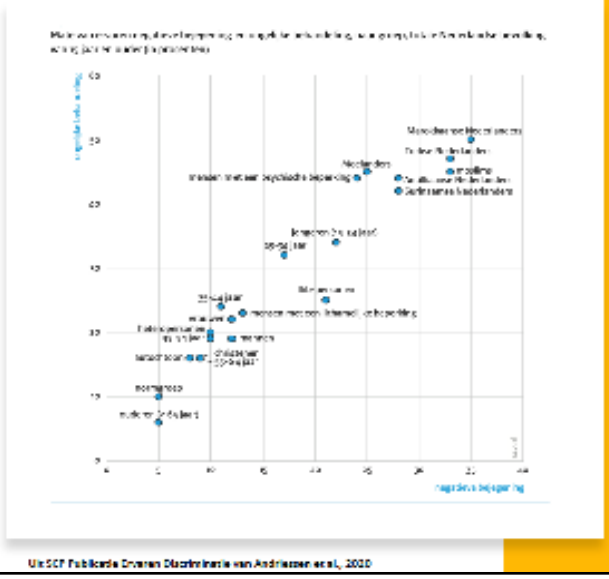

Waar wordt meeste moslimdiscriminatie ervaren?

	Waar heeft u te maken gehad met moslimdiscriminatie (meerdere antwoorden mogelijk)					
	publieke ruimte	arbeidsmarkt	internet/ sociale media	winkels of markt	openbaar vervoer	school/opleiding
Utrechts onderzoek (n= 660)	64%	52%	51%	40%	32%	24%
Vierde monitor (n=315)	46%	76%	40%	30%	31%	28%

Bronnen:
Omki, J. & Butter, E. (2020). Utrecht is ook mijn stad. Cijfers en verhalen over discriminatie en stigmatisering van moslims in Utrecht.
Butter, E, Van Gorp, R., & Van der Valk (2021). Monitor moslimdiscriminatie. Vierde rapportage.

Onderzoek naar specifiek moslimdiscriminatie in verschillende domeinen

- Meerdere onderzoeken naar discriminatie op arbeidsmarkt
- Enkele onderzoeken naar discriminatie in onderwijs (bv stagediscriminatie) en media (bv beeldvorming moslima's)
- Amper tot geen specifiek onderzoek op terreinen openbare ruimte, zorg, veiligheid, huisvesting, sport, financiele domein

Met een hoofddoek moet Meryem 4,5 keer vaker solliciteren dan Sandra

'Polarisatie leidt tot discriminatie van moslimvrouwen bij het solliciteren'

Moslims vaak gediscrimineerd op de arbeidsmarkt

Onderzoek naar toegang tot de arbeidsmarkt

Meer aandacht naar discriminatie op de werkvloer

RACISME BIJ HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

EEN VERKENNEND ONDERZOEK

Eén op acht werknemers heeft liever geen moslim als collega

Ruim 12% van de Nederlandse werknemers is het eens met de stelling 'Ik heb liever geen moslim als collega'. 64% is het niet eens met die stelling en de overige 4% weet het niet of heeft geen mening. Een kleine 3% heeft liever geen christen als collega. Dat blijkt uit een peiling in opdracht van PCAVI-IT onder 1078 werknemers die minimaal 32 uur in loondienst zijn.

Veel moslimdiscriminatie op het werk: 'Hoe vaak ik wel niet heb moeten uitleggen wat ik vond van IS'

Terugkerende patronen bij moslimdiscriminatie op werkvloer

Zie o.a.:
Butter, E, Van Oordt, R., & Van der Valk (2022). Monitor moslimdiscriminatie. Vierde rapportage.
Menebhi, A., Van Oordt, R. (2022). Weerbaar tegen moslimdiscriminatie en haatcrime in Amsterdam
Omio, J. & Butter, E. (2020). Utrecht is ook mijn stad. Cijfers en verhalen over discriminatie en stigmatisering van moslims in Utrecht.
Omio, J., Kaya, A., Charif, S., Butter, E., Kromhout, M. & Ramlakhan, K. (2022) Racisme bij het ministerie van Buitenlandse Zaken; een verkennend onderzoek.

- Moslims consequent beschouwen als 'de ander'; als een homogene groep die afwijkt, minder ontwikkeld is of een bedreiging vormt van 'wij'
- Twijfelen aan de loyaliteit van medewerkers
- Irrelevante vragen stellen of opmerkingen maken over de positie van de vrouw, lhbt's.
- Irrelevante vragen stellen of opmerkingen maken over terrorisme, Israel, Erdogan e.d.
- Buitensluiten (bv van sociale bijeenkomsten) en pesten van medewerkers die er 'islamitisch uitzien' (gesluierde vrouwen, mannen met baarden)
- Ter rechtvaardiging een beroep doen op cliënten of op de organisatiecultuur

Racistische vooroordelen die ten grondslag liggen aan institutionele discriminatie van moslims

- Moslims zijn 'de ander'; een homogene groep die afwijkt, minder ontwikkeld is of een bedreiging vormt voor 'ons'
- Moslims zijn niet loyaal
- Moslims hebben achterlijke opvattingen over bijvoorbeeld de positie van de vrouw, lhbt's.
- Moslims sympathiseren met terrorisme en islamitische despoten
- Iemand met een 'islamitisch uiterlijk' heeft totaal andere normen en waarden
- Iemand met islamitische achtergrond past niet bij onze organisatiecultuur of ons imago

Vervolgonderzoeken

(grotendeels gebaseerd op een nog niet gepubliceerde notitie die ik samen met Roemer van Oordt schreef)

- Lessen van onderzoeken op werkvloer, onderzoek bij Buitenlandse Zaken, maar ook Toeslagenschandaal:
  - Institutioneel racisme en anti moslimracisme komt in potentie voor in vele organisaties en instituten. Heeft consequenties voor beleid van overheid/organisaties en regelgeving. Bewustwording is een eerste stap, onderzoek een tweede.
  - In alle domeinen is vervolgonderzoek gewenst, in het bijzonder in:
    - Openbare ruimte
    - Onderwijs
    - Zorg
    - Veiligheid (politie, NCTV,)
    - Financiele domein (banken, verzekeraars)

Vervolgonderzoeken (2)

Om gerichter preventief te kunnen werken:

Meer onderzoek naar triggerfactoren van moslimdiscriminatie (vervolg op goed KIS onderzoek)

Onderzoek naar daders van moslimdiscriminatie

Onderzoek naar de beeldvorming van moslims in media, maar ook bijvoorbeeld kunst en cultuur

Meer weten?

Ewoud Butter, zelfstandig onderzoeker en schrijver

- Website: ewoudbutter.nl
- Zie ook: Republiek Allochtonië (www.republiekallochtonie.nl)
- Mail: ewoudbutter@gmail.com

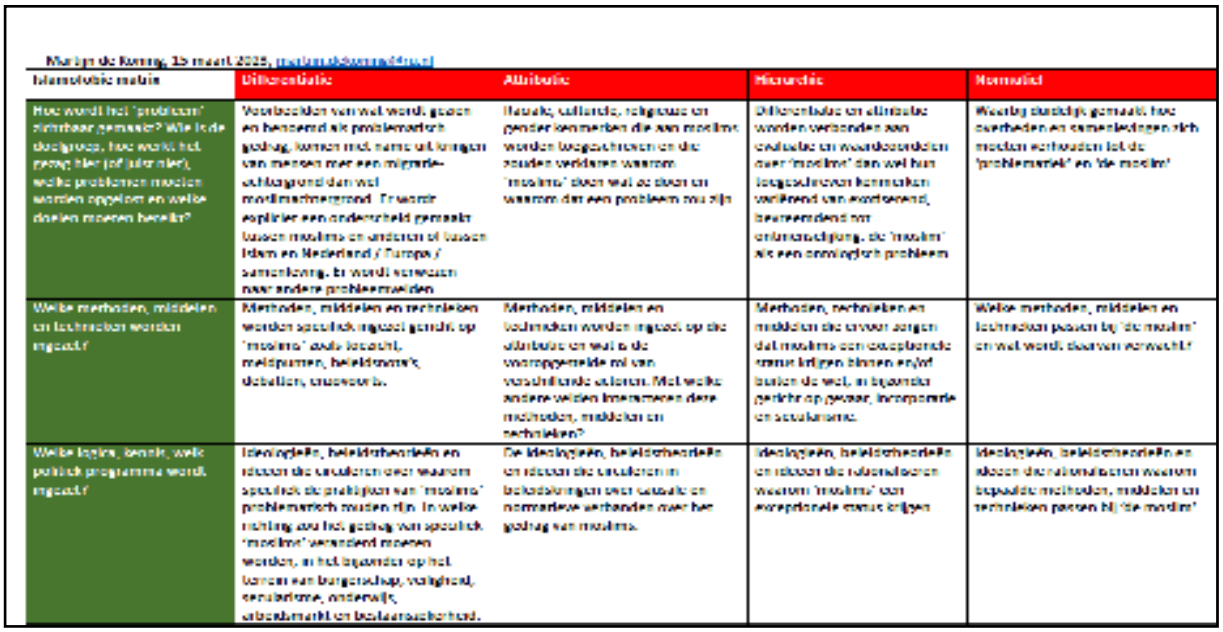

Marijn de Koning, 15 maart 2023, marijn.dekoning@ru.nl

Islamofobie matrix	Differentiatie	Attributie	Hiërarchie	Normaliteit
Hoe wordt het 'probleem' zichtbaar gemaakt? Wie is de doelgroep, hoe wordt het geregistreerd (of juist niet), welke problemen moeten worden opgelost en welke doelen moeten bereikt?	Voorbeelden van wat wordt gezien en benoemd als problematisch gedrag, komen met name uit langen van mensen met een migratie-achtergrond dan wel moslimachtergrond. Er wordt expliciet een onderscheid gemaakt tussen moslims en anderen of tussen Islam en Nederland / Europa / samenleving. Er wordt verwezen naar andere probleemvelden	Culturele, religieuze en gender kenmerken die aan moslims worden toegeschreven en die zouden verklaren waarom 'moslims' doen wat ze doen en waarom dat een probleem zou zijn	Differentiaties en attributies worden verbonden aan evaluaties en waardeoordelen over 'moslims' dan wel hun toegeschreven kenmerken verklarend van wantoestand, benoemend tot onderscheiding, de 'moslim' als een ernstig/ook probleem	Wordelijk duidelijk gemaakt hoe overheden en samenleidingen zich moeten verhouden tot de 'problematiek' en 'de moslim'
Welke methoden, middelen en technieken worden ingezet?	Methoden, middelen en technieken worden specifiek ingezet gericht op 'moslims' zoals toezicht, meldpunten, beleidsnota's, debatten, cursussen b.	Methoden, middelen en technieken worden ingezet op de attributie en wat is de voorgenomen rol van verschillende actoren. Met welke andere woorden interveren deze methoden, middelen en technieken?	Methoden, technieken en middelen die ervoor zorgen dat moslims een exceptionele status krijgen binnen en/of buiten de wet, in bijzonder gericht op gewoon, homogenisie en secularisme.	Welke methoden, middelen en technieken passen bij 'de moslim' en wat wordt daarvan verwacht?
Welke logica, bereik, welk politiek programma wordt ingezet?	Ideologieën, beleidstheorieën en ideeën die circuleren over waarom specifiek de praktijken van 'moslims' problematisch worden rijn. In welke richting zou het gedrag van specifiek 'moslims' veranderd moeten worden, in het bijzonder op het terrein van burgerschap, veiligheid, seculariteit, onderwijs, arbeidsmarkt en bestaanszekerheid.	De ideologieën, beleidstheorieën en ideeën die circuleren in beleidsdiscussies over causale en normatieve verbanden over het gedrag van moslims.	Ideologieën, beleidstheorieën en ideeën die rationaliseren waarom 'moslims' een exceptionele status krijgen	Ideologieën, beleidstheorieën en ideeën die rationaliseren waarom bepaalde methoden, middelen en technieken passen bij 'de moslim'

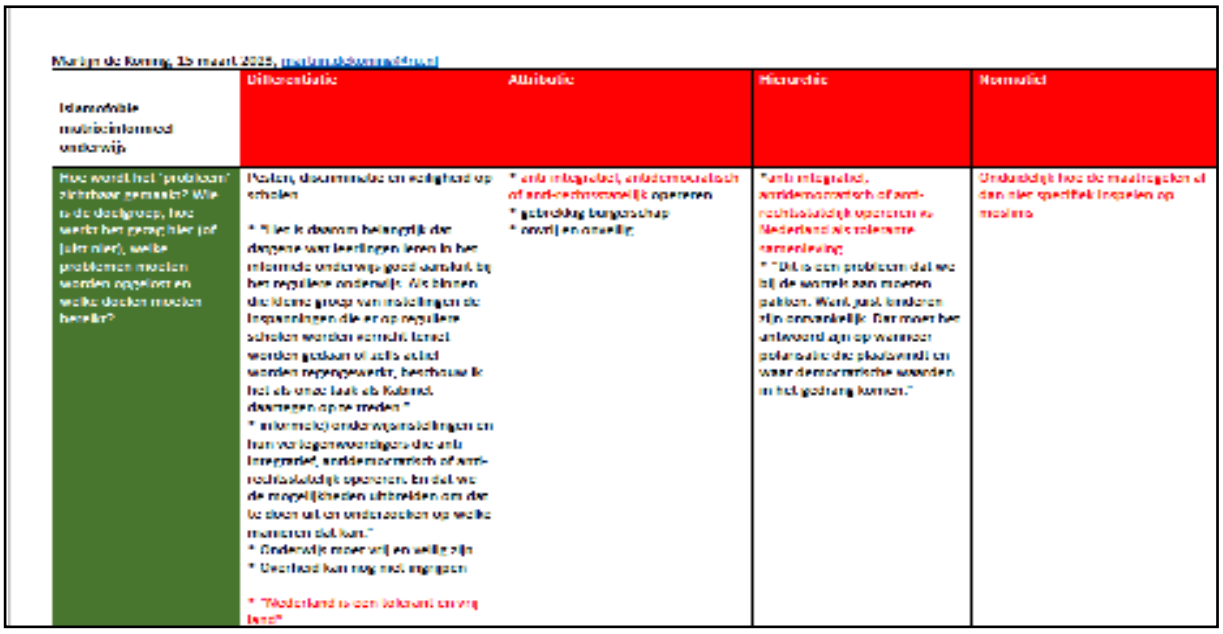

Marijn de Koning, 15 maart 2023, marijn.dekoning@ru.nl

Islamofobie matrix onderwijs	Differentiatie	Attributie	Hiërarchie	Normaliteit
Hoe wordt het 'probleem' zichtbaar gemaakt? Wie is de doelgroep, hoe wordt het geregistreerd (of juist niet), welke problemen moeten worden opgelost en welke doelen moeten bereikt?	Racism, discriminatie en achterstand op scholen * "Het is daarom belangrijk dat degene van leerlingen leren in het informele onderwijs goed aansluit bij het reguliere onderwijs. Als binnen die kleine groep van instellingen de leerprestaties die er op reguliere scholen worden behaald, lager blijken te zijn dan verwacht, dan zouden we moeten onderzoeken op welke manieren dat kan." * Onderwijs moet vrij en veilig zijn * Overheid kan nog niet ingrijpen * "Nederland is een land van vrij land"	* als integratief, antidemocratisch of anti-rechtsstatelijk opereren * gelijkwaardig burgerschap * vrij en veilig	* als integratief, antidemocratisch of anti-rechtsstatelijk opereren in Nederland als collectief samenleving * "Dit is een probleem dat we bij de wortel aan moeten pakken. Want juist kinderen zijn onmisbaar. Dat moet het uitgangspunt zijn op wanneer polarisatie dat plaatsvindt en waar democratische waarden in het geding komen."	Onduidelijk hoe de maatregelen al dan niet specifiek ingezien op moslims

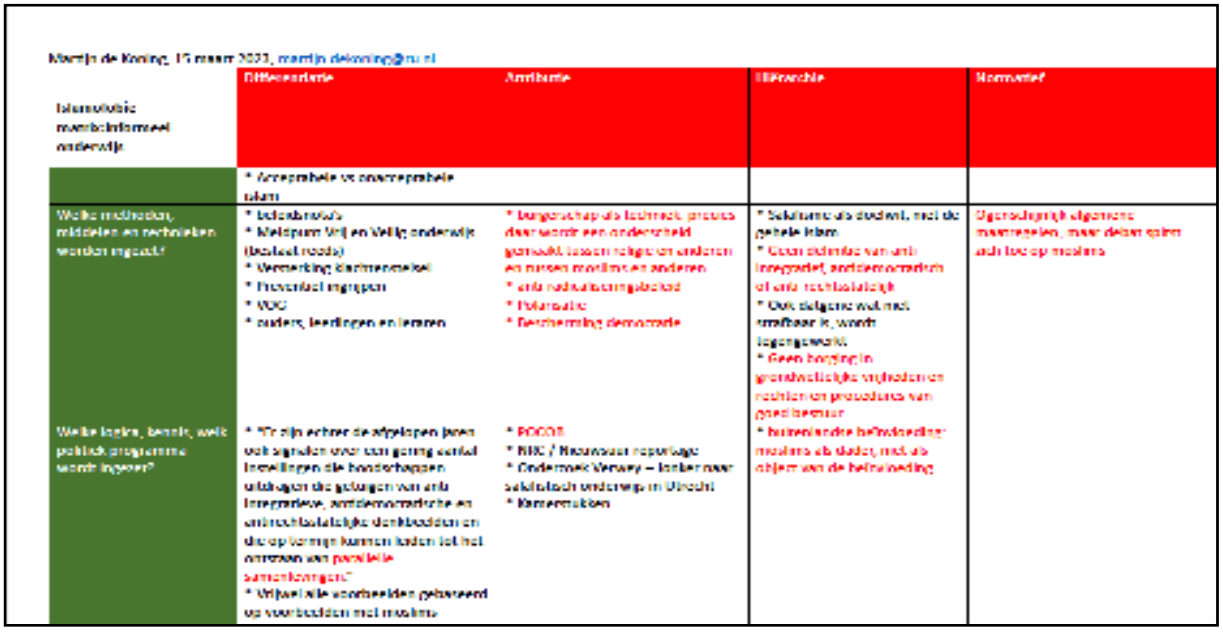

Marijn de Koning, 15 maart 2023, marijn.dekoning@ru.nl

Islamofobie matrix onderwijs	Differentiatie	Attributie	Hiërarchie	Normaliteit
	* Acceptabele vs onacceptabele islam			
Welke methoden, middelen en technieken worden ingezet?	* Beleidsnota's * Meldpunt Vrij en Veilig onderwijs (bestaat reeds) * Verwerking klachtenmeldpunt * Preventief ingrijpen * VOC * ouders, leerlingen en leraren	* burgerschap als technisch proces daar wordt een onderscheid gemaakt tussen religie en anderen en tussen moslims en anderen * anti radicalisatiegedachte * Polarisatie * Bescherming democratie	* Solutions als duidelijk, niet de gehele Islam * Geen scheiding van anti-integratief, antidemocratisch of anti rechtsstatelijk * Ook religieuze wat niet strafbaar is, wordt tegengewerkt * Geen toetsing in grondwettelijke vrijheden en rechten en procedures van goed bestuur * buitenlandse beïnvloeding: moslims als dader, niet als object van de beïnvloeding	Ogenschijnlijk algemene maatregelen, maar doen echt alle toe op moslims
Welke logica, bereik, welk politiek programma wordt ingezet?	* "Er zijn echter de afgelopen jaren ook signalen over een gering aantal inwoners die bronnen hebben uitingen de grondwet van anti integratieve, antidemocratische en antirechtsstatelijke denkbeelden en die op termijn kunnen leiden tot het ontstaan van parallele samenlevingen." * Vrijwel alle voorbeelden gekoppeld aan voorbeelden met moslims	* POCOS * NRC / Nieuwsuur reportage * Onderwijs Verwey – Jonker naar salafistisch onderwijs in Utrecht * Kanaleneilanden		

Vervolgonderzoeken

(grotendeels gebaseerd op een nog niet gepubliceerde notitie die ik samen met Roemer van Oordt schreef)

- Lessen van onderzoeken op werkvloer, onderzoek bij Buitenlandse Zaken, maar ook Toeslagenschandaal:
  - Institutioneel racisme en anti moslimracisme komt in potentie voor in vele organisaties en instituten. Heeft consequenties voor beleid van overheid/organisaties en regelgeving. Bewustwording is een eerste stap, onderzoek een tweede.
  - In alle domeinen is vervolgonderzoek gewenst, in het bijzonder in:
    - Openbare ruimte
    - Onderwijs
    - Zorg
    - Veiligheid (politie, NCTV,)
    - Financiele domein (banken, verzekeraars)

Vervolgonderzoeken (2)

Om gerichter preventief te kunnen werken:

Meer onderzoek naar triggerfactoren van moslimdiscriminatie (vervolg op goed KIS onderzoek)

Onderzoek naar daders van moslimdiscriminatie

Onderzoek naar de beeldvorming van moslims in media, maar ook bijvoorbeeld kunst en cultuur

Meer weten?

Ewoud Butter, zelfstandig onderzoeker en schrijver

- Website: ewoudbutter.nl
- Zie ook: Republiek Allochtonië (www.republiekallochtonie.nl)
- Mail: ewoudbutter@gmail.com

Toetsing aan de grondwet in de strijd tegen islamofobie

LL.M. Achraf El Johari

Wat is de Grondwet?

- De grondrechten zijn de meest fundamentele rechten in onze democratische rechtsstaat;
- Ze zijn van betekenis voor de verhouding tussen individu en overheid en hebben daarom een prominente plek in de Grondwet;
- Grondrechten zijn fundamentele rechten omdat ze staatsmacht beperken ten behoeve van de menselijke vrijheid en waardigheid.

Onderscheid tussen klassieke grondrechten en sociale grondrechten (I)

- De Grondwet kent een onderscheid tussen klassieke grondrechten en sociale grondrechten;
- Klassieke grondrechten bieden garanties tegen inbreuken door de overheid;
- Deze klassieke grondrechten gelden niet onbeperkt. Bij wet kan worden geregeld dat deze grondrechten kunnen worden beperkt;
- Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan artikel 8 van de Grondwet:

  "Het recht tot vereniging wordt erkend. Bij de wet kan dit recht worden beperkt in het belang van de openbare orde."

Onderscheid tussen klassieke grondrechten en sociale grondrechten (II)

Klassieke grondrechten kunnen als volgt worden ingedeeld:

- Vrijheidsrechten. Denk bijvoorbeeld aan de vrijheid van godsdienst, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging.
- Politieke rechten. Denk aan het actief kiesrecht en het passief kiesrecht.
- Gelijkheidsrechten. Deze verbieden de overheid het maken van onderscheid tussen burgers op verschillende terreinen.

Onderscheid tussen klassieke grondrechten en sociale grondrechten (III)

Sociale rechten zijn de economische, sociale en culturele rechten.

- Voorbeelden zijn het verschaffen van medische zorg, voldoende woongelegenheid en onderwijs.
- Deze rechten zijn ' voorwerp van zorg der overheid'.

Wat is het addertje onder het gras?

Het toetsingsverbod in de grondwet

Artikel 120 van de Grondwet luidt als volgt:

"De rechter treedt niet in de beoordeling van de grondwettigheid van wetten en verdragen."

- Wet in formele zin? Wat is dat?

Lees: wet die tot stand is gekomen via de regering en de Eerste en Tweede Kamer.

Wat is het idee achter het toetsingsverbod?

- De trias politica;
- De primaat van de wetgever;
- De wetgever moet zelf wetten toetsen aan de Grondwet. Ook de Afdeling Advisering van de Raad van State toetst wetten vooraf aan de Grondwet;
- De wetgever mag en moet wetten in formele zin wel toetsen aan het hoger recht. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Wat als de wetgever een wet toch doordrukt. Ondanks een negatief advies van de Raad van State?

Stel je voor...

- Dat er een Tweede Kamerlid is met een hekel aan roodharigen. Deze Tweede Kamerlid dient een wetsvoorstel in dat ervoor moet zorgen dat roodharigen zich niet meer kunnen verenigen. Dit is in strijd met artikel 8 van de Grondwet (de vrijheid van vereniging). De Afdeling Advisering van de Raad van State adviseert negatief over het aannemen van dit wetsvoorstel. De wetgever neemt het voorstel ondanks dit advies toch aan.
- Kan een burger deze wet bij de rechter bestrijden met een beroep op de Grondwet?

Het antwoord is...

- Nee. Het is niet mogelijk voor een burger om deze wet bij de rechter te bestrijden met een beroep op de Grondwet. Dit heeft te maken met het toetsingsverbod.
- Het is echter in de huidige situatie wel mogelijk om een beroep te doen op artikel 12 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Artikel 12 - De vrijheid van vergadering en vereniging

1. Eenieder heeft op alle niveaus, met name op politiek, vakverenigings- en maatschappelijk gebied, het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging, hetgeen mede omvat eenieders recht, ter bescherming van zijn belangen samen met anderen vakverenigingen op te richten of zich daarbij aan te sluiten.

2. Politieke partijen op het niveau van de Unie dragen bij tot de uiting van de politieke wil van de burgers van de Unie.

Het initiatiefvoorstel-Halsema

- Op 11 april 2002 is een initiatiefvoorstel van (destijds kamerlid) Halsema aanhangig gemaakt tot wijziging van artikel 120 van de Grondwet;
- Met deze wijziging zou het mogelijk zijn voor rechters om formele wetten toch te toetsen aan een deel van de Grondwet, namelijk de klassieke grondrechten.

Wat zijn de motieven voor het toetsen aan de Grondwet?

Verbetering van rechtsbescherming van burgers tegen de overheid

- De mogelijkheid om te toetsen aan de Grondwet zorgt ervoor dat burgers zich op meer grondrechten kunnen beroepen. Denk aan het censuurverbod of bepaalde aspecten van de vrijheid van onderwijs. Hiervoor zijn geen gelijkwaardige grondrechten terug te vinden in verdragen.
- Rechters kunnen wetten na inwerkingtreding toetsen aan de Grondwet in concrete gevallen. De wetgever kan niet altijd op voorhand voorzien hoe een wet in concrete gevallen uitpakt.

Wat is het idee achter het toetsingsverbod?

- De trias politica;
- De primaat van de wetgever;
- De wetgever moet zelf wetten toetsen aan de Grondwet. Ook de Afdeling Advisering van de Raad van State toetst wetten vooraf aan de Grondwet;
- De wetgever mag en moet wetten in formele zin wel toetsen aan het hoger recht. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Wat zijn voorbeelden van mogelijk islamofobe wetten die op gespannen voet zouden kunnen staan met de Grondwet?

- Het gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding. Dit is op gespannen voet met artikel 6 van de Grondwet (vrijheid van godsdienst) en artikel 9 van het EVRM.
- Artikel 14 lid 4 van de Rijkswet op het Nederlanderschap (Op gespannen voet met artikel 1 van de Grondwet)
- Binnenkort: het wetsvoorstel van minister Wiersma om informeel onderwijs onder toezicht te laten stellen (in strijd met artikel 23 van de Grondwet)

Maar is toetsing aan de Grondwet 'de heilige graal'?

- Het is onvoorspelbaar op welke manier toetsing aan de Grondwet effect zal hebben op het bestrijden van islamofobe wetten. Voor veel Grondwetten bestaat al een gelijksoortige grondrecht in verdragen.
- Meer inzet op rechtsontwikkeling is essentieel. Discriminerende wetten en regels moeten worden bestreden bij de rechter. Hiermee wordt bijgedragen aan verduidelijken en verder ontwikkelen van het recht.
- Sommige problemen in de samenleving kunnen niet worden opgelost door middel van constitutionele toetsing. Zie de toeslagenaffaire en NCTV problematiek. Wel door middel van adequaat toezicht.

Kort samengevat...

Het is op dit moment niet toegestaan voor rechters om formele wetten te toetsen aan de grondwet

Echter is er wel een ontwikkeling gaande om het rechters mogelijk te maken te toetsen aan de klassieke grondrechten

Deze ontwikkeling biedt slechts een bescheiden verbetering van de rechtsbescherming vanwege vergelijkbare artikelen in verdragen